

**משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות**

שם ביה"ס/המוסד: רבין ברנקו וויס מזכרת בתיה

סמל המוסד: 444935

שם התכנית הייחודית: קרימינולוגיה

תחום הדעת: סוציולוגיה

מספר יחידות הלימוד: 2

הרקע לפיתוח התכנית והתפיסה הרעיונית של התכנית :

1. סיבות והנמקות.

החברה הדמוקרטית בישראל מתמודדת עם תופעות פשיעה שונות. בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה חדה ברמת הפשיעה בעולם בכלל ובישראל בפרט. מכאן שקיים צורך להתייחס לתופעות אלו שהפכו להיות חלק משגרת היום של כל אדם החי במדינת ישראל, הן ברמה האישית והן ברמת הקבוצה הקהילה והמדינה. תוכניות הלימודים בקרימינולוגיה החלו ברחבי הארץ ביוזמת משטרת ישראל בשל העלייה בפשיעה ובשל הצורך לקרב את בני הנוער להבנת תפקידי המשטרה המתמודדת עם הפשיעה. מטרת תוכנית לימודים זו להוביל את התלמידים באמצעות פעילות חינוכית וערכית, אותה מציעים תכני התוכנית, למודעות אזרחית גבוהה, מעורבות במוסד החינוכי ומחוצה לו, ולכיבוד ערכי שלטון החוק. בנוסף, התכנית תסייע לתלמידים בגיבוש זהות בעלת מידות מוסר גבוהות, העמקת הערכים של הדדיות ומציאת איזון בין ההתפתחות האישית לבין המחויבות לכלל. בהסתמך על תיאוריות קרימינולוגיות שונות ננסה לתת לתלמידינו כלים להבין ולהתמודד עם עומק נושאי הפשיעה והאלימות. תכנית לימודים זו שולבה במסגרת רחבה יותר של קהילה ומשטרה בארץ, שבה ניתן דגש לאינטראקציה חיובית בין הקהילה על כלל מרכיביה לבין המשטרה וכוחות הביטחון ברמה הארצית.

2. ייחודיותה של התוכנית.

תוכנית הלימודים המוצעת בזאת נבנתה על בסיס תוכניות קודמות הקיימות בבתי ספר שונים ברחבי הארץ. וכמותה, מתייחסת לתכנים ולרעיונות שבהעדרם הבנת הקרימינולוגיה לא תתאפשר. אך יחד עם זאת, היא גם שונה ומיוחדת מהן. התכנית מיוחדת בכך שהיא רלוונטית לחיי התלמידים, וההוראה כוללת ניתוח אירועים ותופעות בחברה הישראלית, תוך יישום התיאוריות שנלמדו בהקשר הרלוונטי, המשלבים דיונים פתוחים המעודדים חשיבה עצמית, תוך התייחסות לאירועי אקטואליה המובילים לשימוש באסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה.

בתכנית זו בחרנו להתמקד בתחום עבריינות הנוער ובבעיית הסמים בפרט. בשנים האחרונות ניתן לזהות בישראל מגמה עקבית ומדאיגה, של ירידה בגיל צרכני הסמים, במקביל לעלייה במספרם. יותר ויותר בני נוער משתמשים בסמים, בגיל שנעשה צעיר משנה לשנה. במדינות רבות בעולם המערבי קיימת הבחנה חוקית בין "סמים קלים", הכוללים סמים שההתמכרות אליהם והשפעתם זניחה יחסית, לבין "סמים קשים", שהשימוש בהם גורר התמכרות קשה וארוכת טווח והשפעתם עצומה. המחוקק בישראל ביטל את ההבחנה הזו, ולא אימץ את ההסדר הנהוג במדינות מסוימות במערב, המתירות שימוש עצמי בסמים קלים. המטרה היא להביא לידיעתם את הסיכונים

הכרוכים בשימוש בסמים, וזאת במיוחד לאור ניסיונות הלגליזציה של הסמים הקלים, העלולה להתפרש בעיני המתבגרים כאישור לשימוש בהם.

מזכרת בתיה היא יישוב ייחודי המאופיין בקהילתיות ובמעורבות בני הנוער בחיי היישוב. ולאור תפיסת השיטור הקהילתי עליה מושתת אסטרטגיית הפעולה המרכזית של משטרת ישראל, התכנית תוביל את התלמידים ליצירת מודלים למניעת השימוש בסמים קלים וקשים.

3. כותבת התכנית:

גב' מיכל חדאד בוגרת אוניברסיטת בר אילן בעלת B.A בתחום מדעי החברה וקרימינולוגיה. ומסיימת בימים אלו תואר M.A במנהיגות ומנהל חינוכי באוניברסיטת בר אילן.

מיכל לימדה וערכה תוכנית ייחודית בקרימינולוגיה ומדעי המשטרה בכפר הנוער כנות במשך כ-7 שנים.

4. התלמידים וצרכיהם:

אוכלוסיית היעד של התכנית הם תלמידים הגרים במזכרת בתיה ולומדים בבית הספר. התלמידים בבית הספר באים מהחברה הישראלית שזוהי חברה רבת תרבותית, הכוללת בתוכה שסעים רבים. החתך הסוציו אקונומי של התלמידים הוא בינוני.

למגמת מדעי החברה ובתוכה תחום הקרימינולוגיה יתקבלו תלמידים עם ממוצע ציונים של 70 ומעלה. אוכלוסיית התלמידים שלה מיועדת התכנית הם בני נוער החיים בקהילה קטנה יחסית, בעלי רמת מעורבות חברתית מאוד גבוהה, אשר תורמים לכלל הקהילה בצורה יוצאת מן הכלל במשמר האזרחי, במד"א בנוער העובד.

תלמידינו מאוד מעורים במתרחש בחברה הישראלית, אך ניכר כי הם "מוגנים בבועה". עם זאת לאור מעורבותם הרבה מחד ומחסור בהבנת מורכבות המציאות מאידך, אין ספק כי ללימודי הקרימינולוגיה תפקיד משמעותי בהעמקת ידיעותיהם, הרחבת עולם הידע שלהם, אשר יוביל בעתיד להגברת מעורבותם החברתית.

5. המורה ותפקידו:

פרופיל המורה- השכלה: לפחות תואר B.A בתחום הקרימינולוגיה ומדעי החברה. בעל הכשרה בהנחיית כתיבת עבודות חקר. על המורה להיות מעורב בחידושי הטכנולוגיה התקשוב והמידענות ככלי עזר לביצוע המשימות הניתנות לתלמידים תוך כדי למידת התכנית.

תפקידו העיקרי של המורה הוא לסייע לתלמידים להבין את התופעות הקשורות לפשיעה באמצעות שימוש והדגמה מהנושאים האקטואליים העולים בחיי היומיום ולנתח את הסיבות והגורמים לתופעות אלו. להציג ולהסביר תיאוריות חברתיות העוסקות בתופעות אלו, תוך רגישות לרב תרבותיות האופיינית לתלמידי המגמה. לאפשר דיון חופשי פתוח ומשולל דעות קדומות בנושאים הקשים הכלולים בתכנית, תוך שימת דגש על דרכי התמודדות ופתרונות אפשריים.

המורה ינסה לגרות את התלמידים לחשיבה מקורית ולהעלאת רעיונות בנושאים שונים וזאת תוך שמירה על שיח מכבד ולא פוגעני.

המורה תהיה אחראית ליצירת הקשר בין תחומי מדעי החברה השונים- קרימינולוגיה ופסיכולוגיה.

במסגרת העבודה בביה"ס על המורה לקיים קשר רציף בין המורה לקרימינולוגיה לבין בוני התכנית החברתית בבית הספר בשילוב הרכזת החברתית תוך שימת דגש על הנושאים המשותפים.

6. החברה וצרכיה.

מזכרת בתיה הינו יישוב הטרוגני, מצד אחד הוא משתייך למעמד סוציו-אקונומי בינוני-גבוה, ומצד שני זהו יישוב שקלט עלייה מאתיופיה ומכיל אוכלוסיית רווחה. בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה חדה בשימוש באלכוהול כחלק מתרבות הפנאי של בני הנוער ביישוב. כמו כן התלמידים חשופים היום יותר מבעבר למקרי אלימות, שימוש בסמים ולעבירות מין. אומנם, מתקיימות בבית הספר תוכניות מניעה ייעוציות-חברתיות, עם זאת, אנו רואים צורך לתגבר את התוכניות הללו בתוכנית מובנית, בעלת אוריינטציה אקדמית בתחומים אלה. אנו רואים בעתיד את קבוצת התלמידים כמובילים תהליכים משמעותיים בבית הספר בתחומים הללו. קריית החינוך במזכרת בתיה הינו בית ספר שש שנתי, תיכון יחיד ביישוב, הקולט את כול תלמידי היישוב. בית הספר מונה כ 1000 תלמידים. בית הספר כולל אוכלוסיית תלמידים הטרוגנית הכוללת כיתות אתגר, מב"ר ועיוניות, המשלבות בתוכן תלמידים מהחינוך המיוחד ואף מוביל קבוצות מצוינות (כמו: מנהיגות מדעית, עתודה וכו'). מגמות בית הספר הן מגוונות ובחלקן ייחודיות כגון: תיאטרון, מוסיקה, ספרות, פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, גיאוגרפיה, ספורט ומדעי החברה. בית ספר מחנך החל מכיתה ז' לערכים של "ערבות הדדית", תרומה לקהילה בזיקה לזהות היהודית הישראלית והדמוקרטית. כל תלמיד החל מכיתה ז' ועד כיתה י' מתנדב במסגרת כלשהי ביישוב ומחוצה לו. במזכרת בתיה אין תחנת משטרה אלא נקודת שיטור קהילתית אשר נשענת על מעורבות הציבור. זהו יישוב מתפתח הנמצא בתהליכי בנוי מואצים, ומכאן שגוברת בעיית נוכחות של שבח"ם אשר מגבירים את תחושת אי המוגנות של הציבור. לימוד מקצוע הקרימינולוגיה יתחיל בכיתה י"א ואנו מצפים לשילובם של תלמידינו במערך המשמר האזרחי ביישוב לסיוע בשמירת ביטחון הציבור ותחושת המוגנות של התושבים.

7. התפיסה הרעיונית של התכנית (רציונל):

התכנים בתוכנית נבחרו לאחר בדיקה מעמיקה ותוך התייחסות לרלוונטיות לעולמם של התלמידים ולתפיסה החינוכית של בית הספר. בית הספר רואה בנוער את עתיד החברה ולכן

ישנה חשיבות רבה להגביר את מעורבותו כדי ליצור חברה טובה יותר. בנוסף, התכנים נבחרו עקב האקטואליות שלהם לחברה, הנושאים הללו חשובים ונגישים יותר ומאפשרים התייחסות ומעורבות גדולה יותר.

כמו כן, התוכנית משלבת "לימודי שטח", בהם מתקיימת אינטראקציה עם אנשי משטרה ובעלי מקצועות שונים מתחומי השיקום ואכיפת החוק. האינטראקציה מתרחשת הן בהרצאות של שוטרים בנושאים שונים, בהתאם לתכני הלמידה, והן במפגשים עם מכורים- אסירים, שבעזרת סיפוריהם ממחישים לתלמידים את השלכות הסטייה והעבירה. בהקשר זה חשוב לציין, כי על בסיס הניסיון של הפעלת תוכניות לימודים קודמות התגבשה המסקנה, כי המפגשים עם בעלי תפקידים ("לובשי מדים") בתחנת משטרה היו לא רק חוויה משמעותית לתלמידי בית-הספר, אלא גם אפשרו הבנה טובה יותר של החומר התיאורטי הנלמד. המפגשים הבלתי אמצעיים עם קציני משטרה הצליחו ליצור שינוי בדפוס החשיבה של התלמידים ובתפיסתם העצמית.

7.1 תחומי הדעת וארגונים:

התכנית נלמדת במסגרת לימודי מדעי החברה והיא מדגישה את הקשר בין שני תחומים מרכזיים במדעי החברה: פסיכולוגיה וקרימינולוגיה, כמו גם מקצועות נוספים כגון: סוציולוגיה, מדעי המדינה ומדעי המשטרה.

להלן מושגים ונושאים שונים הנלמדים במסגרת תכנית הלימודים בפסיכולוגיה ומשיקים לתכנית הלימודים הייחודית הנ"ל: תוקפנות, אלימות, גורמים אישיותיים, חוסר הזדהות עם האב, חוסר הזדהות עם האם, חסר חלקי או לקונות ב"אני העליון", טכניקות לנטרול רגשות האשם, למידה חברתית, חיזוק, עונש, חיקוי, מסוגלות עצמית, התפתחות קוגניטיבית, עיקרון המוסריות, רמות המוסכמות, תהליכי שיגור הנורמה והפנמתן,

נושאי הלימוד בקרימינולוגיה הם:

- א. תאוריות בקרימינולוגיה
- ב. עבריינות נוער
- ג. סמים
- ד. מדעי המשטרה
- ה. תורת הענישה

א. תיאוריות בקרימינולוגיה- נפתח במבוא המציג את הקרימינולוגיה כמדע בין תחומי, תוך התייחסות לתיאוריות מתחומים שונים כגון התורשה והביולוגיה, הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה, האקולוגיה וכו'. המטרה העיקרית של המבוא היא להבין שסטייה ופשיעה הן תוצר של סיבות שונות, ואין אנו יכולים להטיל את "האשמה" על גורם אחד.

סדר הוראת התיאוריות יתבסס על ציר זמן התפתחותי: ננסה להבין כיצד ראו תיאורטיקנים את הסיבות לפשיעה ולעבריינות בכל עת, כאשר מחקרים חדשים

איששו או הפריכו את האחרונים.

בתחילת המאה העשרים ראו קרימינולוגים בתורשה ובסביבה את הגורמים העיקריים לעבריינות. בתפיסה זו חל שינוי משמעותי בעשור השני והשלישי של המאה

העשרים, במיוחד בהשפעת הפוזיטיביזם והפסיכואנליזה:

נוצרה תפיסה חדשה, על-פיה התנהגות עבריינית הינה סימפטום של הפרעות תוך-נפשיות. מאוחר יותר, החלו התיאורטיקנים להדגיש גורמים חברתיים-תרבותיים להסבר התנהגות עבריינית.

תיאוריות אלו נותנות תשובות לשאלות מרכזיות המעסיקות את האדם כגון: מה משפיע על התנהגות האדם? האם הוא נולד עם תכונות או שהן מתפתחות? האם האדם יכול להשתנות? האם כתוצאה מאינטראקציות שונות במהלך חיי האדם מתפתחים חסכים פסיכולוגיים המובילים להתנהגות עבריינית? , חשוב ללמד את כל התיאוריות שמוצגות בתכנית זו על מנת שהתלמידים יקבלו היבטים שונים של הקרימינולוגיה תוך הקשר לתחום הפסיכולוגיה.

ב. עבריינות נוער- אנו עדים להתפשטות ועליה בפעילות העבריינית במיוחד בקרב בני הנוער. לימוד הנושא יוביל את התלמידים למעורבות וללקיחת חלק במניעה ראשונית של עבריינות נוער ביישוב. אנו מאמינים כי העיסוק בנושא יסייע בפיתוח עמדות חיוביות של התלמידים כלפי שלטון החוק, המשטרה וסוכנויות טיפול שונות, וכן יתרום ליצירת מעורבות קהילתית וחברתית פעילה של התלמידים הן בתוך המוסד החינוכי והן מחוצה לו.

ג. סמים- תחום זה נפוץ בשנים האחרונות בעיקר בקרב בני נוער. בבית הספר החלטנו לשים דגש על תחום זה מכיוון שבני הנוער במסע אחר חיפוש זהותם, ובמסגרת חיפושיהם הם נוטים להתנסות בסמים קלים חוקיים ולא חוקיים. המטרה היא להביא לידיעתם את הסיכונים הכרוכים בשימוש בסמים, וזאת במיוחד לאור ניסיונות הלגליזציה של הסמים הקלים, העלולה להתפרש בעיני המתבגרים כאישור לשימוש בהם. לאחרונה גוברים הסיכונים בעקבות יציאתם של סמים חדשים לשוק הנחשבים כחוקיים, ותהליך הכנסתם לפקודת הסמים המסוכנים לוקח זמן רב. כמו כן, יש צורך ללמד את התלמידים על תוכניות מניעה שונות בתחום הסמים, שחלקן מבוססות על מודלים של שיטור קהילתי. ידוע שככל שרמת הידיעה גבוהה יותר רמת הסקרנות יורדת.

התכנים בתחום זה מחולקים למספר חלקים: מידע אודות ההיבט הפלילי, פקודת הסמים המסוכנים, בעיית הסמים, הקשר בתחום החברתי, סיווגי הסמים ההיקף במדינת ישראל ובארה"ב והחוק לגבי הסמים. התלמידים יקבלו מטלת ביצוע בתחום הסמים: הם יידרשו לכתוב הצעה לתכנית מניעה ראשונית. העבודה תהיה בהיקף של 25% מציון בחינת הבגרות. כתיבת העבודה תשתלב עם לימוד נושא השיטור הקהילתי, השייך לפרק לימודי המשטרה. בתום הגשת העבודה התלמידים יעלו את עבודתם לאתר המגמה הבית ספרי, ויציגו בכיתות האם את עבודתם.

ד. מדעי המשטרה - תחום אכיפת החוק נפתח במבוא בו ילמדו התלמידים מושגי בסיס וסקירה היסטורית של גורמי אכיפת החוק. במסגרת התחום ילמדו הנושאים הבאים:

- * התפתחות המשטרה המודרנית.
- * מבנה וארגון משטרת ישראל.
- * יעדים ותפקידי משטרת ישראל.
- * פיקוח ואתיקה משטרתית.
- * נושא השיטור הקהילתי – המהווה בסיס לאסטרטגיית השיטור בישראל.
- * יחידות מיוחדות במשטרת ישראל.
- * המודל הרצוי של משטרת ישראל.

בנושא מדעי המשטרה אנו מנסים לדון בצורה מעמיקה ומאתגרת בסוגיות הסבוכות והרגישות המאפיינות את יחסי הגומלין בין המשטרה לבין הדמוקרטיה במסגרתה היא פועלת. ניתנת התייחסות לדילמות והקונפליקטים בפניהם ניצב השוטור הבא בעת ובעונה אחת לאכוף את החוק ולשמור על זכויות האדם והאזרח. השוטור מתמודד עם דילמות אלו באמצעות "האיזון הראוי" המתואר בספרות המקצועית (ראה: גימשי (2003)), בין החובה לשמור על הזכויות אדם לבין הצורך באכיפת החוק ושמירת הסדר הציבורי. נושא זה נלמד לאחר כל התחומים האחרים המציגים את המניעים השונים לפשיעה ובו יוצגו הדרכים השונות להתמודדות עם המניעים הללו אשר קיימים בידי גורמי אכיפת החוק.

ה. תורת הענישה - נושא הענישה נפתח במבוא המציג את מושגי היסוד. כמו כן מוצג הקשר בין תחום הענישה לתחום הקרימינולוגיה. יוצגו מטרות הענישה הקיימות, תערך השוואה בין המאסר כעונש בארץ ובעולם. התלמידים יבקרו במסגרת לימוד נושא זה בכלא ניצן, שם יוכלו ליישם את כל חומר הלימוד שרכשו במהלך כל התכנית בכלא ישוחחו התלמידים עם אסירים שונים אשר ביצעו עבירות שונות, והם יכירו מסגרות מניעה ושיקום שונות הקיימות בכלא. את הסיור ילוו סוהרים שיסבירו להם את הקשר בין גורמי אכיפת החוק לבין העבודה בפועל מול האסירים. לכן הביקור הוא בסוף התכנית. מטרת הביקור בכלא היא לסכם את החומר שנלמד בתכנית ולחזק לתלמיד את הקשר בין החומר העיוני שלמד בכיתה במסגרת התכנית לבין המציאות בשטח.

8. מספר יחידות הלימוד בתוכנית:

תכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה אינה עומדת בפני עצמה אלא רק בצירוף עם תחומים אחרים במסגרת של 5 יחידות לימוד במדעי החברה. התכנית תכלול 2 יחידות לימוד שיצורפו ל 2 יחידות לימוד בפסיכולוגיה. שילוב זה נבחר כיוון שרוב התיאוריות העוסקות בתחומי הדעת השונים שהוצגו בתכנית רואות בסביבה ובקהילה שבה גדל והתחנך הפרט את הגורם העיקרי והמשפיע ביותר על התנהגותו. יחידת הלימוד החמישית (עבודת חקר) תהיה בתחום מדעי החברה.

סה"כ יילמדו 180 שעות במשך שנת לימוד אחת – בכיתה יא' (6 ש"ש). שנה זו ארוכה יותר לתלמידים ולכן ניתן להכניס בה את כל התוכנית.

לאחרונה קיבלנו הנחייה ממנכ"לית משרד החינוך ומפמ"רית מדעי החברה שיש ללמד במשך שנת לימוד אחת כל 2 יח"ל במדעי החברה . כלומר, בי"א ילמדו קרימינולוגיה ובכיתה יב' ילמדו ל 2 יח"ל בפסיכולוגיה ו 1 יח"ל של עבודת החקר.

9. מטרות התכנית:

9.1 מטרות בתחום הקוגניטיבי:

- התלמיד ידע ויבין עובדות , מושגים, עקרונות תופעות ותהליכים הקשורים לפשיעה וסטייה חברתית, פשע מאורגן והתמודדות ברמת הפרט והקהילה.
- התלמיד ינתח אירועי פשיעה ברמה התיאורטית, תוך התייחסות לתיאוריות קרימינולוגיות שונות.
- התלמיד ידע לנתח את תופעות הפשיעה בקרב אוכלוסיית הנוער בפרט ואוכלוסיות נוספות בכלל.
- התלמיד ידע לנתח את תופעת עבריינות הנוער בישראל ובהקילה בה הוא חי.
- התלמיד ידע לנתח את תופעת הסמים בקרב אוכלוסיות שונות בחברה בישראל ובעולם.
- התלמיד ידע ויבין את מערכת אכיפת החוק בישראל.
- התלמיד ידע ויבין את יחסי הגומלין שבין המשטרה וכוחות הביטחון לקהילה בארץ ובעולם.
- התלמיד ינתח אירועים הקשורים לפשיעה וסמים תוך יישום החומר שלמד, ויקשר בין תופעות אלו מתוך ראייה ביקורתית.
- התלמיד ינתח בצורה רפלקטיבית את תהליך כתיבת תוכנית המניעה שיבנה.

9.2 מטרות בתחום הריגושי- ערכי:

- התלמיד יגבש עמדה חיובית כלפי הקהילה.
- התלמיד יגבש עמדה חיובית לתפקידי השוטרים וכוחות הביטחון.
- התלמיד יגבש עמדה חיובית כלפי שלטון החוק במדינת ישראל.
- התלמיד יגלה עניין ואמפטיה כלפי הקהילה והחברה, המשטרה, כוחות הביטחון השונים ומוסדות התיקון.
- התלמיד יגלה מעורבות ביצירת אקלים בית ספרי בטוח וסובלני. דבר זה יבוא כביטוי משנה של היות התלמיד מתנדב במשמר האזרחי המעורב בביטחון הקהילה כשבית הספר הוא חלק מפעילות זו.
- התלמיד יגלה סבלנות וסובלנות כלפי קבוצות תרבותיות שונות בתחום בית הספר והקהילה.

9.3 מטרות בתחום המיומנויות:

- התלמיד ידע לנתח גרפים, סיטואציות טבלאות וכו'.
- התלמיד ידע ויבין את תוכניות המניעה השונות הקיימות.
- התלמיד יפתח שימוש מושכל בספרות עזר, מקורות ביבליוגרפים, עיתונות, תקשורת ומולטימדיה על מנת לתת תימוכין לנושא הנלמד.
- התלמיד ינתח תהליכים המובילים להופעתן של תופעות סטייה, פשיעה וסמים הן ברמה האישית והן ברמה הקהילתית והממסדית.
- התלמיד ידע ליישם את הידע התיאורטי שנלמד במסגרת התוכנית.
- התלמיד יפתח יכולת של עבודה בצוות .
- התלמיד ידע להעריך את תרומתו לעבודת הצוות
- התלמיד ידע להעריך את הקשיים של עבודה בצוות.

פירוט נושאי הלימוד של התוכנית – 2 יח"ל בכיתה יא'.

תיאוריות בקרימינולוגיה

ש"ש	ביבליוגרפיה	מושגים	חשיבה	מטרות	תת-נושא	נושא
1	גוד, א (2002) <u>על הסטייה</u> ; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 37-39. אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 16-18.	פשע, סטייה, סטייה חברתית, יחסיות הסטייה.	הבנה	התלמיד יגדיר תיאוריות/מושגים בסיסיים בקרימינולוגיה. התלמיד יבין מיהו הסוטה? כיצד מגדירים סוטה לעומת תקין?	הגדרות הסטייה.	מבוא לקרימינולוגיה
1	אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 26-51. רהב, ג (1987) <u>סטייה חברתית</u> ; [1]; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 29-42.	מדע בינתחומי, "מלך ללא ממלכה".	ידע	התלמיד יכיר את הבעייתיות של הקרימינולוגיה כמקצוע מדעי.	קרימינולוגיה כמדע	
1	אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 28-63.	מדידת עבריינות, מקורות מידע, סטטיסטיקה פלילית רשמית, סקרי קורבנות, סקרי דיווח עצמי, מדדים עקיפים עבריינות סמויה.	ידע	התלמיד ירכוש עובדות, מושגים, עקרונות, תופעות ותהליכים הקשורים בפנומן העברייני – ברמת הפרט, ברמת הקהילה הסובבת אותו וברמת החברה בכללותה. התלמיד יבין כיצד מאתרים עבריינים ומהם מאפייני העבריינות.	דרכי המחקר-קרימינולוגיה	
5	גוד, א (2002) <u>על הסטייה</u> ; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 137-168.	סוגי עבירות: רצח, הריגה, "יסודות כוונת התחילה", הטרדה מינית, שוד עבירת צווארון לבן.	ידע הבנה והשוואה.	התלמיד יבין מהי עבירה. התלמיד יגדיר סוגי עבירות	דיון בבעיות נבחרות	

	שונים. התלמיד יבחין בין סוגי עבירות שונים. התלמיד ישווה בין שכיחותן של עבירות שונות.	בפשעה.	הפשע המאורגן- הגדרות , מאפייני הפשע המאורגן, הפשע המאורגן בישראל, הלבנת כספים.	גוד, א (2002) על הסטייה ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת- אביב, תל-אביב ; עמודים . 137- 168. אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 526-538 , 60- 76.
--	--	--------	---	---

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
ההיסטוריה של הקרימינולוגיה המודרנית.	האסכולה הקלאסית	התלמיד יבין את הקשר בין מאפייני התקופה לבין העונש המוטל על העבריין בתקופה זו.	הבנה	"צזארה בקריה" - "עבירות ועונשים". גרמי בנתאהם- מאזן ההנאה והסבל.	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 28-31.	1
	האסכולה הפוזטיביסטית	- התלמיד יבין את התיאוריה של לומברוזו, האם עבריינות היא תכונה מולדת ביולוגית. או נרכשת? התלמיד יבחין בין סוגי עבריינים על-פי התיאוריה של לומברוזו. - התלמיד יזהה את סוג העבריין על פי התיאוריה לומברוזו. - התלמיד יבקר את התיאוריה הביולוגית על-פי לומברוזו. מהן ההשלכות של כל אחת מהמסקנות לחברה וליחסה לעבריין?	הבנה יישום הסקת מסקנות	לומברוזו- דטרמיניזם גופני, אטביזם, עבריין מלידה, "עבריין חולה הרוח", אימבציליות מוסרית, עבריין בכורח המקרה, קרימינולאיד, עבריין אידיאלים, עבריין מועד.	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 32-35. אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 94-99. רהב, ג (1987) <u>סטייה</u> <u>חברתית</u> ; [2] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב ; עמודים 41-45.	2

2	רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [2]; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 28-29.	תורשה ועבריינות, מחקרי ילדים מאומצים, מחקרי תאומים.	ידע הבנה הסקת מסקנות	- התלמיד יסביר מה משפיע יותר על האדם - התורשה או הסביבה. - התלמיד יכיר את המחקר של מדניק שניסה לבדוק סוגיה זו. - התלמיד יסיק מסקנות מהמחקר.	תורשה ועבריינות	תיאוריות ביולוגיות קלאסיות לתוקפנות
2	רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [2]; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 46-52. אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 103-106.	טיפוסי גוף, מזומורפי, אנדומורפי, אקטומורפי.	ידע	- התלמיד יבין את התיאוריה של שלדון, המבוססת על הקשר בין תורשה (המבנה הפיזיולוגי) לעבריינות. - התלמיד יבין את מהלך המחקר של שלדון ואת הליקויים המתודולוגיים בעבודתו.	טיפוסי גוף ועבריינות	
3	אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 289-321.	תפקידי המשפחה הנורמטיבית, משפחה עבריינית, משפחה הרוסה, הסבר פסיכולוגי ליצירת חסכים: חסך אב, חסך אם, מרד זיכרי.	הבנה	- התלמיד יסביר מהי משפחה הרוסה. - התלמיד יבין את מאפייני המשפחה הגורמים לילד להיות עברין.	המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות	המשפחה ועבריינות.

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
תיאוריות אקולוגיות	תיאורית המעגלים הקונצנטריים.	התלמיד יכיר בגורם האקולוגי לפשיעה בהתבסס על תיאוריית	ידע והבנה.	אקולוגיה ועבריינות, אסכול שיקאגו- שואו ומקיי, וילסון החלונות השבורים, עיור תיעוש ועבריינות.	רהב, ג' (1987). סטייה חברתית ; (4), האוניברסיטה הפתוחה, רמת אביב, תל- אביב. עמודים 14-20.	2

	החלונות השבורים, ותיאורית המעגלים הקונצטריים.			החלונות השבורים.	
	התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד	התלמיד יכיר את עיקרי התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד. -התלמיד יבין מיהו הסוטה על-פי פרויד. -התלמיד יזהה סוגים שונים של עבריינים על-פי פרויד.	ידע הבנה יישום	אלימות ועבריינות, רמות המודעות: מודע, סמוך למודע, לא מודע. מבנה האישיות: סתמי, אני, אני עליון. מנגנוני הגנה של האגו, אלימות כתוצאה מהתקה, שלבי ההתפתחות תסביך אדיפוס/אלקטרה, קבוען לשלב האנאלי והפאלי, חוסר הזדהות עם האב בשלב הפאלי, חוסר בהפנמת הסמכות במשפחה כמפתח לחוסר הפנמת הסמכות בחברה, קרי החוק.	בר-אל, צ; נוימאיר, מ (1996) מפגשים עם הפסיכולוגיה ; [1]; רכס; אבן יהודה; עמודים 159-174. בר-אל, צ; נוימאיר, מ (1996) מפגשים עם הפסיכולוגיה ; [2]; רכס; אבן יהודה; עמודים 24-34. אדד, מ (1989) קרימינולוגיה-העברייני בהתהוותו ; אור-עם; ישראל; עמודים 115-125.
	טכניקות ניטרול	התלמיד יכיר טכניקות לניטרול רגשות האשמה.	ידע	בעיות "באני העליון": אני עליון נוקשה, חסר חלקי ב"אני העליון"/ לקונות, אני עליון נוקשה, עזובה נפשית, אישיות פסיכופטית (חוסר הזדהות משמעותית), מאפייניה.	אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 278-283.
	גישת הלמידה החברתית של בנדורה.	התלמיד יכיר את עיקרי תיאוריית הלמידה החברתית של בנדורה. -הצגת בזרם ההתנהגותי לפסיכולוגיה. -התלמיד ידע להסביר את הקשר ללמידת התנהגות עבריינית.	ידע הבנה ויישום.	טכניקות ניטרול רגשות האשמה, מנגנוני הכחשת האחריות למעשה, הכחשת המצב, הפניית האשמה כלפי המאשימים, פניה לערכם נעלי.	אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 342-343.
				עיקרון הדדיות האדם, סביבה, התנהגות, חיזוק נצפה, עונש נצפה, חיזוק עצמי, עונש עצמי, למידה ע"י חיקוי דגם, ויסות עצמי, מסוגלות עצמית, עוררות רגשית.	בר-אל, צ; נוימאיר, מ (1996) מפגשים עם הפסיכולוגיה ; [1]; רכס; אבן יהודה; עמודים 175-188.

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
המשך תיאוריות פסיכולוגיות	התפתחות מוסרית לפי קולברג.	התלמיד יכיר את עיקרי התיאוריה של התפתחות המוסר על בסיס קולברג. התלמיד יכיר את שלבי ההתפתחות המוסר. התלמיד יכיר סיפור מקרה עברייני להבנת שלבי התפתחות המוסר.	ידע הבנה ויישום.	התפתחות קוגניטיבית, רמת הקדם-מוסכמות, מדיניות העונש, מדיניות השכר, רמת המוסכמות, הילד הטוב, החוק והסדר, רמת העל מוסכמות, החוזה החברתי, העיקרון המוסרי. תהליך שיגור הנורמה וקליטתן, השפיטה האי מוסרית.	בר-אל, צ; נוימאיר, מ (1996) מפגשים עם הפסיכולוגיה ; [2]; רכס; אבן יהודה; עמודים 97-101. אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 305-310.	4
תיאורית התיוג	תיוג. הגירה ופשיעה.	- התלמיד יכיר את עקרונות תיאורית התיוג. - התלמיד יסביר כיצד "קרקע מכינה" מסייעת לאדם לקבל תגים חברתיים.	ידע יישום	סטייה ראשונית, סטייה משנית, תג, תהליך הטלת התג, נבואה שמגשימה את עצמה, הקושי להשתחרר מהתג, הנערה הסוטה, הסכנות שבתיוג, השעיר לעזאזל, חוסן אנטי תיוג, התנגשות תרבויות, הלם תרבותי, תיאוריית ההזדמנויות השוות, חסימת הזדמנויות, תיוג מהגרים, עבריינות נוער של מהגרים.	רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [5]; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 33-37. אדד, מ; רהב, ג; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן; ירושלים ותל-אביב; עמודים 449-525.	4
תיאורית הפיקוח החברתי	הירשי	- התלמיד יבין את ארבעת מנגנוני בולמי הפשיעה על-פי הירשי.	הבנה	פיקוח ובקרה כבולמי פשיעה, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבות, אמונות,	רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [5]; האוניברסיטה הפתוחה; רמת-אביב, תל-אביב; עמודים 25-27.	2

			יישום	- התלמיד יסביר כיצד הקהילה יכולה לבלום עבריינות נוער.		
2	גוד, א (2002) <u>על הסטייה</u> ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב ; עמודים 125-129.	קונצנזוס, תלות הדדית, קונפליקט, קונפליקט פלורליסטי, קבוצת אינטרס, מאבקי כוח, מבנה וריבוד חברתי, הגמוניה, סטטוס, סטטוס חברתי, מעמד העובד, מעמד קפיטליסטי	אנליזה	התלמיד ינתח על סמך התיאוריה אירועים חברתיים-כלכליים, המתרחשים בארץ ובעולם ועשויים לתרום לעלייה בשיעורי הפשיעה	גישת הקונפליקט/מרקס, הגל וזימל	תיאורית הקונפליקט

ש"ש	ביבליוגרפיה	מושגים	חשיבה	מטרות	תת- נושא	נושא
2	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 404-405.	תהליכים אנומיים, נורמות ואנומיה חברתית, גורמים מעודדי אנומיה חברתית, מעבר מחברה מסורתית לחברה מודרנית.	הבנה	- התלמיד יבין מהי אנומיה חברתית.	אנומיה חברתית/דירקטיים	תיאוריות של מצב חברתי
	רהב, ג (1987) <u>סטייה חברתית</u> ; [4] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב ; עמודים 33-35.		יישום	- התלמיד יסביר אנומיה חברתית על-פי מאמר.		
2	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 406-410.	אנומיה אישית, מטרות חברתיות והאמצעים להשגתן, קונפורמיות, חדשנות,	הבנה	- התלמיד יבין מהי אנומיה אישית.	אנומיה אישית/מרטון	

	רהב, ג (1987) <u>סטייה חברתית</u> ; [4] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת- אביב, תל-אביב ; עמודים 35-38.	רטואליזם, מרדנות, נסגנות.	הבנה	- התלמיד יבחין בין סוגים שונים של אנומיה אישית.		
			יישום	- התלמיד יזהה סוגים שונים של עבריינים על-פי התיאוריה של מרטון.		
4	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 338-364.	התחברות דיפרנציאלית, למידה עבריינית, קבוצה אינטימית, יחסי תלות, מגע בין-אישי ישיר, משתנים ביחסים חברתיים : משך, תכיפות, טכניקות, תירוצים, הזדהות דיפרנציאלית.	ידע	- התלמיד יכיר את תשעת העקרונות של התיאוריה הדיפרנציאלית.	התחברות דיפרנציאלית/ סאתרלנד.	תיאוריות של למידה חברתית
			יישום	- התלמיד יזהה את עקרונות התיאוריה על-פי מאמר.		
			הבנה	- התלמיד יסביר את מאפייני הגנב המקצועי.		
	רהב, ג (1987) <u>סטייה חברתית</u> ; [5] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת- אביב, תל-אביב ; עמודים 7-22.					

תיאוריות בקרימינולוגיה: 54 ש"ש.

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
עבריינות נוער	מבוא – תיאוריות על גיל ההתבגרות.	הכרת המונח גיל ההתבגרות על מונחיו השונים. הכרת שלב הטטטוש מול זהות של אריקסון.	ידע הבנה	גיל ההתבגרות, שלב המורטוריום, אנשי השוליים. טטטוש מול זהות.	בר-אל, צ ; נוימאיר, מ (1996) <u>מפגשים עם הפסיכולוגיה</u> ; [2] ; רכס ; אבן יהודה ; עמוד 175-178, 42-45.	2
	רקע היקף התופעה.	התלמיד יכיר את היקף התופעה, אפיון האוכלוסיה, ובעיות הייחודיות לנוער.	ידע, הבנה, השוואה ויישום.	הגדרות, היקף התופעה, מאפייני עבירות הנוער, "חוק הנוער טיפול והשגחה" (1960), חוק הנוער שפיטה ענישה ודרכי טיפול (1971).	זלבה, (1998). <u>משטרה- אסופת מאמרים</u> , הוצאת משטרת ישראל. אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 539-553.	3
הסברים תיאורטיים לעבריינות הנוער.	אלברט כהן- תת תרבות עבריינית	- התלמיד יכיר את סוגי הקבוצות השונות של עבריינות נוער על-פי אלברט כהן.	ידע	אלימות לשמה, עבריינות לא רווחית, שוללנות, ערכי המעמד הבינוני מול ערכי המעמד הנמוך, נערי קולג', נערי פינת רחוב, חברי הכנופיה העבריינית, סמלי המעמד הבינוני.	נווה, נ ; רוט-הלר, ד (1993) <u>היחיד והסדר החברתי</u> ; עם-עובד ; תל-אביב ; עמודים 177-195	4
		- התלמיד יבחין בין המטרות של המעמד של הנמוך, למטרות של המעמד הגבוה.	הבנה			
		- התלמיד יסביר מדוע יש עבריינות רבה יותר בקרב המעמד הנמוך.	יישום			
2	עבריינות "נוער מצוקה" ו"בני טובים".	התלמיד יכיר את המונחים נוער במצוקה, ובני טובים. התלמיד יכיר מחקרים בתחום.	ידע הבנה השוואה ויישום.	אמצעי תקשורת ופשיעת נוער, פנאי, שעמום וחוסר אמצעים, סוגי כנופיית הנוער, בני טובים, עבריינות נוער מהגר, נוער מצוקה ובני טובים.	אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) <u>קרימינולוגיה</u> ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 556-555.	2

2	נווה, נ ; רוט-הלר, ד (1993) היחיד והסדר החברתי ; עם-עובד ; תל-אביב ; עמודים 177-195.	חברת השפע, תרבות הפנאי, שעמום כגורם לעבריינות, הזדמנויות ופיתויים.	הבנה	- התלמיד יבין את הגורמים לעבריינות של בני טובים.	מעמד הפנאי/דאונס ורוט	
---	---	--	------	--	-----------------------	--

ש"ש	ביבליוגרפיה	מושגים	חשיבה	מטרות	תת- נושא	נושא
2	http://www.police.gov.il/yeladim_unoar/avaryanut_noar/xxavnoar_noar.asp	חקירת קטינים, חוקר נוער, זכויות ילדים ונוער, אי תביעה לקטין.	הבנה	- התלמיד יסביר את תהליך חקירת בני נוער על-ידי המשטרה.		עבודת המשטרה עם נוער עבריין
			הבנה	- התלמיד יסביר את הזכויות הייחודיות שיש לנוער		
			הבנה	- התלמיד יבין את הרציונל העומד מאחורי הגישה הסלחנית כלפי נוער עבריין.		
2	שביט, ג ; שוהם, ג (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 245-270.	שירות מבחן לנוער, קצין מבחן לנוער, תסקיר קצין מבחן, בית-משפט לנוער, מוסדות תיקון לנוער, מוסד נעול, מוסד פתוח, בית-סוהר לנוער, תיוג עצמי, תיוג חברתי.	ידע	- התלמיד יכיר סוכנויות שונות לטיפול בנוער עבריין.		סוכנויות בקהילה המסייעות למשטרה בטיפול בנוער עבריין
	גבע, ר (1992) אסטרטגיות במניעת פשיעה – שיטות, יישום והערכה . ירושלים : משרד המשטרה. עמודים 153-154.		הבנה	- התלמיד יבין את אופן פעולתן של הסוכנויות השונות לטיפול בנוער עבריין.		

2	גבע, ר (1992) אסטרטגיות במניעת פשיעה – שיטות, יישום והערכה. ירושלים: משרד המשטרה. עמודים 115-143.	מניעה, מניעה ראשונית, מניעה שניונית, מניעה שלישונית, נוער שוליים, נוער בסיכון, תיקון בקהילה, לימוד הורות, ספורט למניעת אלימות.	ידע	- התלמיד ידע להבחין בין סוגי מניעה שונים.		מניעת עבריינות נוער
			ידע	- התלמיד יכיר סוגים שונים של פעילות מניעתית עם נוער בסיכון בארץ ובעולם.		
3		סיכום הסרט, סיפור מקרה של שני נערים האחד "בן טובים" השני נער במצוקה.	ידע הבנה ויישום.	בחינת המקרה. הגשת מטלה מסכמת מושגים ותיאוריות.	סרט: "באזז"	מטלה מסכמת

עבריינות נוער: סה"כ 22 ש"ש.

ש"ש	נושא	תת-נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה
4	סמים	ההיבט הפלילי	התלמיד יכיר את פקודת הסמים המסוכנים. התלמיד יכיר את מדיניות האכיפה בבעיית הסמים.	ידע	פקודת הסמים המסוכנים, תופעת הסמים בחברה המודרנית, הקשר בין סמים לפשיעה, טיפול המשטרה בנושא הסמים.	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט</u> , הוצאת תמר ת"א.
3		סמים – היבט חברתי.	התלמיד יכיר כי שימוש בסמים הוא תוצר של הבנייה חברתית.	ידע	בעיה חברתית, מימד סובייקטיבי, מימד אובייקטיבי, הנזקים החברתיים, תלות לגליזציה של הסמים, שיקום נרקומנים אכזבה ותקווה.	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט</u> , הוצאת תמר ת"א.

3	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט, הוצאת תמר ת"א.</u>	סמים מעוררים, סמים מדכאים, משככי כאבים, סמים נרקוטיים, סמי הזיות, התמכרות, תלות. חומר פסיכואקטיבי, צריכת אלכוהול כרונית, אלכוהוליזם.		התלמיד ילמד את סיווג הסמים והשפעותיהם. התלמיד יכיר את הסמים החוקיים – אלכוהול וטבק.	סיווג הסמים	
4	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט, הוצאת תמר ת"א.</u>	שימוש רפואי, שימוש חוקי, שימוש לרעה שימוש אינסטרומנטלי.	ידע והבנה השוואה.	אסטרטגיית השוואה היקף הבעיה הדומה והשונה בין ארה"ב לישראל.	היקף השימוש בארה"ב ובישראל – הדומה והשונה.	
4	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט, הוצאת תמר ת"א.</u>	שימוש כרוני, מעמד חברתי, קונפליקט בין מעמדות.			תיאוריית הקונפליקט כהסבר לצריכת הסמים ולהשפעותיו ההרסניות של הסם.	
4	כספי י. (1996) <u>סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט, הוצאת תמר ת"א.</u>	מניעה, גורם סיבתי, מניעה אוניברסלית, סלקטיבית, אינדקטיבית, קהילה טיפולית, 12 הצעדים.	ידע הבנה ויישום.	התלמיד יכיר תוכניות מניעה לשימוש בסמים ברמה הראשונית, השניונית והשלישונית.	תוכניות מניעה – מאפיינים.	מניעה
8				הסיוור יפגיש את התלמידים עם מכור נקי. כאשר המפגש מכוון להיפגש עם בני נוער נגמלים ובוגרים, וזאת בכדי שלב את שני הנושאים המרכזיים.	סיוור בקהילה טיפולית ברטורנו.	

סה"כ שעות לנושא הסמים: 30 שעות.

מדעי המשטרה

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
התפתחות המשטרה המודרנית.	מהי משטרה ?	- התלמיד יבחין בין "שיטור" ל"משטרה".	הבנה	"משטרה", "שיטור", "police", "הגנה על האדם".	גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 23-25.	1
		- התלמיד יגדיר את המושג "משטרה".	הסקת מסקנות			
	התפתחות השיטור באנגליה	- התלמיד יכיר את מנגנוני השיטור בעולם העתיק.	ידע	משטרה כארגון שיטור, כפונקציה חברתית, ערכות הדדיות, הסכמה הדדית, טיטינג, טיטינגמן, "הזעקות", הנדרד, הנדרדמן, שופט, שופט שלום, קונסטיבול, "צירלי", סיור והשגחה, החוק לשיפור המשטרה במטרופולין וסביבותיה 1829, שיטור מודרני, הפרדת הרשויות, מניעת פשעים.	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים מולטיפרס ; עמודים 40-61.	3
		- התלמיד יתאר את השתלשלות השיטור באנגליה.	הבנה			
מבנה וארגון משטרת ישראל.	מבנה וארגון משטרת ישראל.	- התלמיד יזהה את העקרונות של סיר רוברט פיל.	אנליזה			
		- התלמיד יבחין בין האגפים השונים הקיימים במשטרה. - התלמיד יכיר את מבנה וארגון משטרת ישראל. - התלמיד ישווה בין האופן שבו מוצג מבנה ארגון משטרת ישראל בסרט שצפה, לבין החומר התיאורטי כפי שנלמד בכיתה.	הבנה הערכה ידע והבנה .	ציר מקצועי, ציר פיקודי.	בשן, ע (2000) משטרת ישראל- דין וחשבון שנתי 2000 ; המחלקה לתקשורת, אגף קהילה ומשא"ז.	3
					גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 317-381.	

	מבנה תחנת משטרה .	- התלמיד יכיר את ארגון תחנת המשטרה. - התלמיד יבחין בין האגפים השונים הקיימים בתחנה. - התלמיד יזהה את תוכנו של החומר התיאורטי שנלמד בכיתה עם המתואר בסרט.	ידע הבנה	התחנה כמרכז שרות בסיסי במשטרה, משרד חקירות, משרד ניהול, משרד אק"מ, משרד סיוור, משרד המודיעין ובילוש, מרכז שרות לאזרח, מרכז שיטור קהילתי, הטיפול באזרח.	צפייה בסרט : מבנה תחנת משטרה בישראל. או סיור בתחנת משטרת רחובות.	2
--	-------------------	--	----------	--	---	---

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
יעדי משטרת ישראל	הבסיס החוקי למשטרת ישראל	- התלמיד יכיר את הבסיס החוקי לפעולת המשטרה בישראל	ידע	סעיף 3 לפקודת המשטרה.	אלירם, י (1996) <u>משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה</u> ; ירושלים מולטיפרס ; עמודים 283-290.	2
		- התלמיד יסביר את תפקידי המשטרה על-סמך הבסיס החוקי למשטר לפעולת המשטרה בישראל.	הבנה			
תפקידי המשטרה	שמירת שלום הציבור	- התלמיד יסביר מדוע אזרחים פונים לתחנת המשטרה.	הבנה	עקרונות הטיפול המשטירתי בשמירת שלום הציבור. עבודת הסיוור , סוגי הסיוור, טכניקות בעבודת הסיוור.	אלירם, י (1996) <u>משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה</u> ; ירושלים מולטיפרס ; עמודים 100-109.	3
		- התלמיד יכיר את העקרונות על שמירת שלום הציבור.	ידע			
	לחימה בפשיעה	- התלמיד יבין מהו שעון פשיעה ומה חשיבותו. - התלמיד ידע להשוואת בין השנים השונות, התנודות בשעון הפשיעה.	הבנה	חטא, עוון, פשע, שעון הפשיעה עקרונות הלחימה בפשיעה.	גיימשי, ד (2003) <u>משטרה בדמוקרטיה</u> ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 213-234.	2
		- התלמיד יכיר את עקרונות הלחימה בפשיעה.	ידע		גיימשי, ד (2003) <u>משטרה בדמוקרטיה</u> ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 235-260.	

					מניעת עבירות	
2	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים ; מולטיפרס ; עמודים 160-196. גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 261-276 ;	מניעת עבירות, מניעה ראשונית, מניעה משנית, מניעה שלישונית, התקת פשיעה.	ידע	- התלמיד יכיר את שלבי העבירה ודרכים בהן ניתן למנוע את העבירה.		
			הבנה	- התלמיד יבחין בין סוגים שונים של מניעת עבריינות.		
2	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים ; מולטיפרס ; עמודים 197-217.	הבסיס החוקי לאכיפת החוק, עקרונות פעולת אכיפת החוק, שיטור קהילתי, שיטור בשיטת "פתרון בעיות".	ידע הבנה	- התלמיד יכיר את העקרונות לאכיפת חוק וסדר ציבורי. - התלמיד יבחין בין שיטות שונות להשגת סדר ציבורי.	אכיפת חוק וסדר ציבורי.	
1	גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 547-549.	טווח שיקול הדעת, הגדרה .	ידע הבנה	התלמיד יכיר את המונח, ומרחב פעולתו של השוטר.	טווח שיקול הדעת של השוטר.	הפיקוח על המשטרה
3	גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 549-567 ;	מנגנוני פיקוח פנימיים, מנגנוני פיקוח חיצוניים.	הבנה ידע ידע	- התלמיד יסביר מדוע יש צורך בפיקוח על המשטרה. - התלמיד יכיר את הנושאים בהם יש לשוטר טווח שיקול דעת. - התלמיד יכיר מנגנוני פיקוח שונים, המפקחים על עבודת המשטרה.	מנגנוני הפיקוח.	

4	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים מולטיפרס ; עמודים 255-278..	חסינות, סמכויות השוטר, שחיקת שוטרים, הפרת זכויות האזרח, תרבות המשטרה, דו"ח ועדת קנאפ, "אוכלי בשר", "אוכלי עשב", כללי האתיקה המשטרית.	ידע הבנה ויישום.	התלמיד יכיר את עקרונות האתיקה הכתובה של השוטרים. התלמיד יכיר את המבחן האתי לבחינת עבודת השוטר.		אתיקה משטרית
2	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים מולטיפרס ; עמודים 255-278..	חקירות, תיק פלילי, תיק גלוי, תיק על"ן, תהליך החקירה, תשאול, קבילות ומשקל הראיות, אחוז הגילויים, טיפול אי תביעה, סטטיסטיקה פלילית.	ידע הבנה	התלמיד יכיר את תהליך החקירה על נהליו.	חקירות	מושגים בהליך הפלילי
2	גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 136-141.	שיטור קהילתי, שיטור ממוקד בשכונה, באכיפת החוק ולפתרון בעיות.	ידע	- התלמיד יכיר מושגים בתחום הקהילתי. - התלמיד יכיר את הרקע להקמת השיטור הקהילתי.	התפתחות השיטור הקהילתי	שיטור קהילתי.
1	גימשי, ד (1999) שיטור קהילתי בישראל ובעולם ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ; עמודים 67-72.	שיטור מסורתי, שיטור קהילתי.	סינתזה	- התלמיד יבחין בין שיטור מסורתי לשיטור קהילתי.	שיטור קהילתי בהשוואה לשיטור מסורתי	
1	גימשי, ד (1999) שיטור קהילתי בישראל ובעולם ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ; עמודים 76-113.	מניעה יזומה של עבריינות, מניעה קהילתית שיתופית, גישה שירותית כוללת, ביזור שירותי המשטרה.	ידע	- התלמיד יכיר את עקרונות הפעולה המרכזיים של השיטור הקהילתי.	עקרונות פעולה של מרכזי שיטור קהילתי	

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
	מודלים של שיטור קהילתי	- התלמיד יכיר את המודלים השונים של השיטור הקהילתי.	ידע	מודלים המבטאים צמצום עבריינות, מודלים המבטאים שיטות למאבק בפשיעה, מודלים לחיזוק הקהילה.	גימשי, ד (1999) <u>שיטור קהילתי בישראל ובעולם</u> ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ; עמודים 217-243.	2
		- התלמיד יציע מודל לבעיה חברתית.	יישום			
		- התלמיד יסקור את יתרונות המודל וחסרונותיו.	אנליזה			
	יישום השיטור הקהילתי בישראל	- התלמיד יבין את הקשיים הייחודיים ביישום השיטור הקהילתי.	הבנה		גימשי, ד (1999) <u>שיטור קהילתי בישראל ובעולם</u> ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ; עמודים 217-243.	2
		- התלמיד יכיר את הממדים לפיתוח הארגוני של השיטור הקהילתי.	ידע			
		- התלמיד יסביר את תהליך היישום בתחנות המשטרה.	יישום			
	עתיד השיטור הקהילתי	- התלמיד יבין את הביקורת על השיטור הקהילתי.	הבנה	צדק קהילתי, צדק משקם	גימשי, ד (1999) <u>שיטור קהילתי בישראל ובעולם</u> ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ; עמודים 244-260.	2
		- התלמיד יציע כיוונים אפשריים לעתיד השיטור הקהילתי.	סינתזה			
		- התלמיד יכיר את ההתפתחויות המאפיינות את השיטור בישראל.	הבנה			

3	אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים ; מולטיפרס ; עמודים 296-301.	משמר אזרחי, מג"ב, לחימה בשחיתות ובפשע המאורגן, הונאה, בינלאומית, ופשעה כלכלית.	ידע	התלמיד יכיר את היחידות המיוחדות שקמו במשטרת ישראל, את הרקע להקמתן, מאפייניהן.	משמר אזרחי. משמר הגבול. יחידת להב 433.	יחידות מיוחדות במשטרת ישראל.
3	גימשי, ד (2003) משטרה בדמוקרטיה ; משטרת ישראל, המטה הארצי, אגף משאבי אנוש ; עמודים 569-584. בלסקי, ז (1995) מראות המשטרה ; [172].	מודל רעננה.	ידע	- התלמיד יכיר את מגמות השיטור בעתיד.		המשטרה בישראל- המודל הרצוי
			ידע	- התלמיד יכיר מודל חדשני שפועל בשטח.		

פנולוגיה- תורה הענישה

ש"ש	ביבליוגרפיה	מושגים	חשיבה	מטרות	תת- נושא	נושא
2	שביט, ג ; שוהם, ג (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 69-75.	הענישה בימי הביניים, ועד המאה ה 18 .	סינתזה הבנה	- התלמיד ישווה בין תקופות שונות לגבי מהות הענישה.	הענישה- היבטים היסטוריים	מבוא לפנולוגיה
4	שביט, ג ; שוהם, ג (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 79-159.	הרתעה, נקם, תגמול, עקרון "מידה כנגד מידה", תיקון, טיפול, שיקום, המודל הרפואי, דו"ח מרטינסון 1974, מניעה, הגבלה, הרחקה, נטילת כושר, מודל הצדק, עונשי גוף, עונשי קלון, עונש מוות.	ידע	- התלמיד יכיר את מטרות הענישה.	מטרות הענישה	
	רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [6] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב 1 עמודים 11-29.		הבנה	- התלמיד יבחין בין המטרות השונות.		

3	שבִּיט, ג ; שוהם, ג (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 174-186.	מאסר, בתי-עבודה, פנאופטיקון, בית כפרה, השיטה השקטה, מלחמת השיטות, הקנס, מאסר בעקבות אי תשלום קנס, שיטת הקנס היומי.	ידע	- התלמיד יכיר את ההשתלשלות ההיסטורית שהביאה להקמת בית-כלא מודרני.	היבטים היסטוריים	המאסר
2	שבִּיט, ג ; שוהם, ג (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 174-189.	מכאובי המאסר, תהליך הפריזוניזציה, בתי הסוהר כמוסד טוטאלי, פתרונות לבעיות המאסר.	הבנה	- התלמיד יסביר את הבעייתיות בעונש המאסר.	המאסר המודרני ובעיותיו	
	נווה, נ ; רוט-הלר, ד (1993) היחיד והסדר החברתי ; עם-עובד ; תל-אביב ; עמודים 230-262.		אנליזה	- התלמיד יציע פתרונות לבעיות המאסר.		
2	(מסר-הראל, ניצן ; 2000) מסר-הראל, א (2001) צוהר לבית-הסוהר ; שירות בתי-הסוהר ; לשכת הדוברות.	שירות בתי הסוהר, מטרות המאסר, בתי הסוהר בישראל, מקומות כלואה, הצפיפות בבתי הסוהר, בעיות הסמים, אלימות בבית הסוהר, מעצר עד תום ההליכים, מדיניות השב"ס.	ידע	- התלמיד יכיר את שירות בתי-הסוהר (מטרות, מתקני כליאה) במדינת ישראל.	שירות בתי הסוהר	המאסר בישראל
	מסר-הראל, א (2001) צוהר לבית-הסוהר ; שירות בתי-הסוהר ; לשכת הדוברות. מסר-הראל, א (2002) התמודדות עם נגע הסמים בשירות בתי-הסוהר ; שירות בתי-הסוהר, לשכת הדוברות.		הבנה	- התלמיד יסביר את הבעיות הקיימות בבתי-הסוהר במדינת ישראל (סמים, אלימות).		

נושא	תת-נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
	סיור בבית-סוהר	- התלמיד יכתוב דו"ח על ביקורו בבית-סוהר. - התלמיד יכיר את שירות בתי הסוהר, הוא ישווה בין החומר התיאורטי לבית	אנליזה		סיור	8

				הסוהר)		
3	שביט, ג ; שוהם, ג (1990) <u>עבירות ועונשים</u> ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 227-242.	מאסר על תנאי, מאסר סירוגי, מאסר סוף שבוע, מאסר תקופתי, עבודות שירות, שירות לתועלת הציבור, קנס, פטור, פרול.	ידע	- התלמיד יכיר שיטות שונות לענישה המודרנית.		חלופות למאסר
			יישום	- התלמיד יציע דגם לבית-כלא חלופי.		
4	שביט, ג ; שוהם, ג (1990) <u>עבירות ועונשים</u> ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 242-311.	תיאורית התיוג ותיקון, תיאורית ההזדמנויות הדיפרנציאליות והתיקון, יעילות התיקון, שיטת המבחן, יעילות המבחן, תיקון בקהילה, הרשות לשיקום האסיר.	ידע	- התלמיד יכיר שיטות שונות לשיקום עבריינים.		תיקון בקהילה
			הבנה	- התלמיד יסביר כיצד תיאוריות שונות יציעו תהליך שיקומי.		
			יישום	- התלמיד ייבחן את היעילות של השיטות השונות.		

סה"כ פנולוגיה : 28 שעות

11. דרכי הוראה:

השגת המטרות המגוונות של התכנית דורשת שימוש במגוון שיטות הוראה, ובעיקר בשיטות המאפשרות ללומד להיות פעיל בלמידתו.

11.1 חקר.

תהליך שבו התלמידים יחד עם מוריהם חוקרים שאלות, מעלים השערות לגבי תשובות לשאלות, מגדירים משתנים ומושגים, עורכים ביקורות ומסיקים מסקנות. קרימינולוגים משתמשים במגוון שיטות חקר עיוניות ושיטות אמפיריות. הפעלת שיטות החקר כחלק מלימוד המקצוע מקנה לתלמידים:

- היכרות של דרכי החשיבה הקרימינולוגית והבנתה.
- היכרות של דרכי החקר במדעי החברה.
- לימוד של מושגים, רעיונות ותכנים ויישומם.

הנושאים הבאים יילמדו באמצעות חקר :

- תיאוריות קרימינולוגיות.
- נושא הסמים.
- תיאוריות בתחום עבריינות הנוער.
- נושא מדעי המשטרה והענישה.

ישולבו התנסויות בשיטת החקר בקבוצות קטנות ובעבודה אישית.

11.2 למידה חווייתית התנסותית:

תהליך שמשלב פיתוח של חשיבה קוגניטיבית עם ניתוח הצד האפקטיבי (הריגושי). ההוראה החווייתית תבוצע באמצעות סרטים, סיורים מקצועיים, ומפגש עם אנשי מקצוע בתחומים השונים. כל אלה יחזקו את הבנתם של התלמידים את התאוריות והחומר העיוני שלמדו ויסיעו בהטמעתו.

- הנושאים הבאים יילמדו בצורה חווייתית התנסותית: במסגרת נושא **מדעי המשטרה והענישה יבקר** התלמידים בבית הכלא ובתחנת המשטרה כמו כן יצפו התלמידים בסרטים המשטרה הקהילתית, משטרת ישראל תפקידיה ומטרותיה בהפקת משטרת ישראל מז"פ בהפקת ערוץ דיסקברי או לחילופין יגיעו להרצאה שוטרים העוסקים בתחומים אלו.

במסגרת נושא **עבריינות הנוער והסמים** יבקרן התלמידים בקהילה טיפולית לנגמלים מסמים וייפגשו עם "מכור נקי", כאשר הדגש יהיה לפגוש "קטין נקי" ואנשים מהרשות למלחמה בסמים במסגרת הרצאה.

11.3 שימוש במחשב:

השימוש במחשב על גווניו השונים נותן לתלמידים כלים והתנסות בחוויה לימודית שונה. התלמידים ילמדו להשתמש במעבד תמלילים ובמאגרי מידע. התלמידים ילמדו לחפש נתונים, לעבד אותם בצורות שונות בעזרת המחשב ולהציגם בצורה ברורה ונאה. הנושאים שבהם יעשה שימוש במחשב הם: במסגרת לימוד נושא מדעי המשטרה והענישה יקבלו התלמידים מטלות חיפוש שונות (נתונים סטטיסטיים, הפניה לאתרים אחרים בעולם, קריאת מאמרים וכו') באתרי האינטרנט של משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר. לרשות התלמידים עומדים חדרי המחשבים של בית הספר והספרייה במהלך יום הלימודים ולאחריו. העבודה המסכמת.

3 שעות בתכנית מוקצות להנחית התלמידים לבניית העבודה המסכמת. את ההנחיה לבניית המצגת של העבודה המסכמת הנלווית לה יקבלו בשעות המחשב במסגרת בית הספר. המצגת תוגש למורה, תיבדק, ולאחר אישור תוצג בפני התלמידים בשיעורי חינוך בשכבתם בבית הספר. בסוף התהליך התלמידים יתבקשו להעלות את המצגת שבנו לאתר בית הספר בפורום המגמה.

11.4 דיון בנושאים רגישים:

תוכנית הלימודים הזו מתייחסת לנושאים בעייתיים מבחינה חברתית, תרבותית, ואישית בחלק מהפרקים. ציבור הלומדים הוא הטרוגני ולכן יש לתת את הדעת על הגישה החינוכית. יש ליצור בכיתה אקלים פתוח ובטוח לדיון בנושאים רגישים. המורה יבנה את מערך השיעור בהתאם לתכנים ולגישה הפדגוגית המומלצת תוך רגישות והתחשבות מרבית והיכרות עם מאפייני הלומדים בכיתתו על מנת להשיג גישה זו יפעל ע"פ ההנחיות הבאות:

- המורה והתלמידים יציגו תופעות בצורה עובדתית ולא שיפוטית.
- המורה תסביר כי אנו דנים בתיאוריות ולא באמת מוחלטת, וכי כל מקרה ייבחן לגופו.
- המורה והתלמידים ידגישו את התופעות ולא את הפרט. לדוגמא דנים בסטייה ובגורמיה אך לא בסוטה עצמו.
- המורה והתלמידים יביאו דוגמאות מגוונות להסבר תופעה ולא רק דוגמאות מעטות וקיצוניות.
- יש לשתף את התלמידים בדיונים תוך היענות לצרכים שלהם.
- יש לאפשר התבטאות חופשית תוך הקפדה על דיון ענייני ללא ביטויים שליליים העשויים לפגוע בפרט או בהשתייכות שלו.
- יש להגיב מידית, תוך שימוש בשיקול דעת רציונאלי ללא תגובת נגד רגשית, במידה שתפרוץ תגובה של חוסר סובלנות או של אלימות מילולית.

12. דרכי הערכה:

דרכי הערכה המתאימות לתכנית הן שילוב של דרכים מגוונות המתאימות להערכה מעצבת. הציון הסופי ישוקלל באופן הבא :

75% מהציון הסופי יחולקו באופן שווה בין הציון השנתי לציון הבגרות , כאשר 25% יינתנו לעבודה בסוגיית הסמים המסוכנים.

75% (50% ציון שנתי + 50% ציון הבגרות) + 25% ציון עבודת חקר במניעה = סה"כ 100%

* בחינת הבגרות תקיף את החומר הנלמד במסגרת התכנית ותאושר ע"י המשרד.

מרכיבי הציון השנתי .

משימות שונות שהתלמידים יצטרכו לעמוד בהם כגון משימות מתוקשבות, דוחות סיור, צפייה בסרטים. כל אלה מאפשרים לתלמידים לפתח מיומנויות כתיבה וקוגניציה שונות מהמקובל בהוראה פרונטאלית במקצועות האחרים.

משקל	הנושאים	המטרה	המטלה	
10%	המשפחה ועבריינות, התיאוריה הפסיכואנליטית, למידה חברתית- בנדורה, התפתחות המוסר קולברג .	התלמיד יענה על שאלות שיסכמו את הבנת הנושא הנלמד.	ש.ב- תרגילים	1.
10%	כהכנה לביקורים הבאים: קהילה טיפולית רטורנו, תחנת המשטרה, בית הכלא ניצן . ארגון ותפקידי משטרת ישראל, המאסר בעולם ובישראל, עבריינות נוער.	התנסות התלמידים במיומנויות שימושי מחשב ומידענות. הכרת מקום הסיור , הכנה שאלות לסיור, ניתוח ממצאים מחקריים <u>לדוגמא</u> - % פשיעה שמופיעים באתר המשטרה.	משימות ביצוע מתוקשבות.	2.
10%	התחברות דיפרנציאלית של סאתרלנד , תיאוריות תת תרבות עבריינית אלברט כהן, עבריינות נוער, סמים ההיבט החברתי, תורת הענישה .	התנסות בקריאת טקסט- מאמר וניתוחו ע"פ שאלות מנחות.	ניתוח טקסטים.	3.
10%	ביקור בקהילה טיפולית לנגמלים מסמים- רטורנו/ ביקור בתחנת המשטרה/ ביקור בכלא השרון. דוח סרט באזז /דוח תחקירי אירועי פשיעה עדכניים.	ניתוח אירועים וסיורים וקישורם לתחומים הנלמדים.	כתיבת 2 דוחות צפייה בסרטים ובסיורים	4.
60%		בדיקת בקיאות, הבנה ויישום בתחומי הדעת השונים שנלמדו בכיתה.	מבחנים (3) מבחנים בשנה, ובחינת מתכונת)	6.

המשימות הנ"ל הינן חלק מתהליך הוראה בכיתה. המשימות, התרגילים וניתוח הטקסטים יתבצע במהלך לימוד הנושאים השונים במסגרת השיעורים בכיתה. הציון השנתי מהווה כחצי מ 75% .

מרכיבי ציון בחינת הבגרות

בחינת בגרות מסכמת (2 יחידות לימוד): מטרתה לבדוק את הידע, יכולת הניתוח והיישום של החומר הנלמד בכל התכנית הייחודית בקרימינולוגיה. המשקל היחסי למטלה זו הוא כחצי מתוך 75% מהציון הסופי. .

עבודה מסכמת בנושא מניעת השימוש בסמים:

עבודה מסכמת בתחום הסמים שמטרתה לבדוק ידע ויישום החומר הנלמד בתחום מניעת השימוש לרעה בסמים, המשקל היחסי למטלה זו 25% מהציון הסופי. היקף העבודה 10 עמודים לפחות ובנוסף מצגת (רפרט) שתוצג לשאר התלמידים במגמה ובבית הספר. מחוון מפורט מצורף בנספחים.

13. ביבליוגרפית חובה לתלמיד: חוברת בית ספרית שתצא בערכית המורה המלמדת .

נספחים

ביבליוגרפיה חובה למורה

- אדד, מ ; רהב, ג ; שוהם, ג (2004) קרימינולוגיה ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב.
- אדד מ. (1989), העבריינ בהתהוותו, הוצאת אור עם.
- אדד, מ (2013). "עבריינות במצבים של דעת מעומעמת", צוהר לבית סוהר 15, רמלה: שירות בתי סוהר, מחלקת תקשורת והסברה, עמ' 108-118.
- אלירס, י (1996) משטרה וחברה- מבוא למדעי המשטרה ; ירושלים ; מולטיפרס.
- בר-אל צ., נוימאיר מ. (1966) מפגשים עם הפסיכולוגיה (1), רכס, אבן יהודה.
- בר-אל צ., נוימאיר מ. (1966) מפגשים עם הפסיכולוגיה (2), רכס, אבן יהודה.
- בלסקי, ז (1995) מראות המשטרה ; [172].
- בשן, ע (2000) משטרת ישראל- דין וחשבון שנתי 2000 ; המחלקה לתקשורת, אגף קהילה ומשא"ז.
- גבע ר. (1996), אסטרטגיות במניעת פשיעה, גרפ פרס ירושלים.
- גוד, א (2002) על הסטייה ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב ; עמודים 125-129.
- גימשי ד. (2003), משטרה בדמוקרטיה, משטרת ישראל, ירושלים.
- גימשי, ד (1999) שיטור קהילתי בישראל ובעולם ; משטרת ישראל ; היחידה לשיטור קהילתי ; המטה הארצי ; ירושלים ;
- זלבה . (1998), משטרה- אסופת מאמרים, הוצאת משטרת ישראל.
- כספי י. (1996) סמים מסוכנים- מדיניות פיקוח אכיפה ומשפט, הוצאת תמר ת"א.
- מסר-הראל, א (2001) צוהר לבית-הסוהר ; שירות בתי-הסוהר ; לשכת הדוברות.
- מסר-הראל, א (2002) התמודדות עם נגע הסמים בשירות בתי-הסוהר ; שירות בתי-הסוהר, לשכת הדוברות.
- נווה, נ ; רוט-הלר, ד (1993) היחיד והסדר החברתי ; עם-עובד ; תל-אביב.
- רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [1] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב .
- רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [4] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב.
- רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [2] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב .
- רהב, ג (1987) סטייה חברתית ; [6] ; האוניברסיטה הפתוחה ; רמת-אביב, תל-אביב.
- שביט, ג' ושוהם, ג' (1990) עבירות ועונשים ; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית.

דוגמאות לדוחות סיור ומטלות במסגרת התוכנית :

דו"ח סיור לקהילה טיפולית- רטורנו.

שאלות ותשובות המצופות מהתלמידים

ענה על כל השאלות הבאות:

1. מהו מקום הסיור?
הסיור נערך בקהילה טיפולית לנגמלים מסמים רטורנו.
2. מהם המאפיינים העיקריים של קהילה זו?
רטורנו הינו כפר טיפולי שיקומי לנוער ומבוגרים נגמלים מסמים שהגיעו למקום דרך צו בית משפט, כתחליף לישיבה בכלא.
הכפר מחולק לשתי קהילות: קהילת מבוגרים וקהילת נוער, המופרדת ממנה באופן מוחלט.
כל קהילה מנהלת את עצמה על בסיס יומיומי וקבוע. כל אחד מחברי הקהילה אחראי על ניקיון חדרו, ניקיון הכפר, טיפול בחיות החצר, הדחת כלים וכו'.
3. ציין את מהלך הסיור- בעת ההגעה לכפר מקבל את פני התלמידים מדריך בד"כ עובד סוציאלי או אדם אחר מוסמך אליו מתלווה תושב הכפר שנימצא בשלבים מתקדמים של תהליך הגמילה. התלמידים מבקרים במתקנים השונים בכפר- חדרי המגורים, התעסוקה, חדר האוכל, כיתות המפגש, "הספסל" וכו'.
התלמידים מקבלים סקירה מהמלווה- תושב הכפר על סדר יומם בכפר ועל יישום תכנית המניעה של 12 הצעדים הנהוגה בכפר.
4. מהם הדמויות שאיתם נפגשת בסיור זה?
מדריך בכפר ותושבי הכפר- נגמלים שנמצאים בשלבים שונים של תהליך הגמילה.
5. הסבר את הקשר בין סיור לבין החומר הנלמד בכיתה.
תכנית הגמילה בכפר זה מבוססת על מודל חינוכי טיפולי- ניהול עצמי ואחריות של התושבים בכפר כשהם מנהלים בעצמם את הקהילה. התכנית דוגלת בשימוש בדינמיקה קבוצתית מרובה מתוך הבנה שאסור לשמור בבטן וצריך לדבר, לעזור ולהבין בשימוש בסמים זה סוג של התנתקות. השתייכות לקהילה דורשת מכל אחד מחברי הקהילה מאמץ פיזי ונפשי רב. בעת כניסתם לקהילה צריכים הדיירים להתחיל לחיות "חיים רגילים" כלומר לקום בבקר ולקחת אחריות על עצמם- לסדר את החדר, לדאוג להיגיינה האישית, להגיע למפגש קבוצה בזמן. דברים

אלו היו זרים להם בעת שהיו מכורים. בקהילה זו מיושמת תכנית מניעה שלישונית. באמצעות חיזוקים חיוביים ועונשים- "הספסל" לומד הנגמל כיצד עליו להתנהג. הוא מתחיל את תהליך הלמידה ההתנהגותית מחדש והחברים בקהילה מתנהגים אליו כאל ילד קטן שיש לחנכו מההתחלה. מי שמחליט על העונשים הם חברי הקבוצה שאליה שייך הנענש. ישנן מס' קבוצות שהמבדיל בניהן הוא רמת ההתקדמות וותק של החברים בקהילה. כאשר מגיע נגמל חדש הוא נכנס לקבוצה א'. על קבוצה זו להתרגל לחיי הקהילה ולהשתלב בה, מי שמנחה אותם ומדריך אותם הם חברי קבוצה ב' שכבר עברו את תהליך הקליטה ונמצאים בקהילה מס' חודשים. בקהילה יש מס' כללים מאוד ברורים: א. אסור להכניס סמים ואלכוהול לקהילה- דייר שנתפס מגורש מהקהילה. על הנגמלים להגיע לקהילה לאחר שהתנקו בבית. ב. אסור כל התנהגות אלימה- פיזית ומילולית. ג. אסור כל מגע מיני בין חברי הקהילה- הקהילה מעורבת גברים ונשים וברגע שייוצרו זוגות הדבר יפריע לבני הזוג להתרכז בתהליך הגמילה. כחלק מהתכנית מושם דגש על הקשר עם המשפחה ועל תרומתו לתהליך הגמילה. רק חברים שעברו בהצלחה את השלב הראשון מורשים לקבל אורחים- בני משפחה לביקור כשאר לקראת סוף התהליך משתתפת גם המשפחה במספר פגישות קבוצתיות. הנגמלים לומדים כיצד להתנהג בקהילה, בחברה וכיצד לקחת אחריות על מעשיהם.

חלוקת הנקודות למטלה זו:

- שאלה 1 – 10 נקודות, תיאור מקום הסיור.
- שאלה 2- 10 נקודות, הצגת המאפיינים של הקהילה.
- שאלה 3- 15 נקודות על ציון מהלך הסיור.
- שאלה 4- 10 נקודות על ציון הדמויות והרלוונטיות שלהם לנושאים שנלמדו בסיור.
- שאלה 5- 55 נקודות- על הסבר רהוט וברור של נושאי הסיור וקישורם לנושאים השונים שנלמדו בכיתה תוך שימוש במושגים והגישות הרלוונטיים.

ד"ח סיור בתחנת המשטרה.

שאלות ותשובות מצופות מהתלמידים

1. מהו מקום הסיור?
מקום הסיור הוא תחנת המשטרה ברחובות.
2. מהם הנושאים שנדונו בסיור?
הנושאים הם: מבנה תחנת המשטרה.
האגפים השונים של התחנה.
בעלי תפקידים בתחנת המשטרה.
3. תאר את מהלך הסיור! תוך התייחסות לדמויות שאיתם נפגשת.
את פני התלמידים מקבל שוטר שמלווה אותם לאורך כל הסיור. התלמידים עוברים בין האגפים השונים של תחנת המשטרה- אגף הגשת התלונות, אגף הסיור, תאי המעצר, אגף המשא"ז, משל"ט, מז"פ, כיתות לימוד וכו'.
בכל אחד מהאגפים מקבלים התלמידים הסבר על הנעשה בו.
רמ"ס- ראש מדור סיור, מש"ק משא"ז, שוטר מז"פ, שוטר משל"ט קצין חבלה, יומנאי, חוקר נוער.
4. כתוב מהם ההסברים השונים שקיבלת על האגפים השונים!
במסגרת הסיור נפגשים התלמידים עם קצינים ושוטרים מהאגפים השונים שעליהם למדו בכיתה.
קצין מז"פ ממנו מקבלים התלמידים סקירה על העבודה של שוטרי המז"פ הטכנולוגיות שבהם הם משתמשים – תקשורת מחשבים, אינטרנט, מצלמות דיגיטליות וכו'. התלמידים מקבלים הדגמה כיצד לוקחים טביעות אצבע ומחפשים במאגר המשרתי, כיצד מצלמים חשוד וכו'.
ממש"ק המשא"ז- מקבלים התלמידים סקירה על פעולות המשמר האזרחי והסיוע של יחידה זו לכוחות הביטחון השונים בעיר.
בעת ביקור במשל"ט – מרכז שליטה- מוקד 100 צופים התלמידים בקבלת תלונות של אזרחים, הכנסתם למאגר ושיגורם לכוחות הנמצאים בשטח.
התלמידים מתנסים בתהליך קבלת תלונה בתחנת המשטרה.
התלמידים נפגשים עם קצין חבלה אשר מסביר להם על פעילות היחידה שלו תוך הסבר על האמצעים והטכנולוגיה השונים הקיימים אצלו באגף.

חלוקת הנקודות למטלה זו:

שאלה 1 – 10 נקודות, תיאור מקום הסיור.

שאלה 2- 15 נקודות, פירוט הנושאים שנדונו בסיור.

שאלה 3- 35 נקודות, תאור מהלך הסיור.

שאלה 4- 40 נקודות, ההסברים על האגפים השונים תוך שימוש במושגים שנלמדו בכיתה.

ד"ר ח סיור בכלא ניצן

שאלות ותשובות מצופות מהתלמידים

1. מהו מקום הסיור?

הסיור נערך במתקן כליאה ניצן.

2. מהם הנושאים שנדונו בסיור?

הנושאים הם: מבנה הכלא.

מאפייני הכלואים בכלא.

תכניות השיקום השונות בכלא.

3. תאר את מהלך הסיור בכלא!

התלמידים מגיעים לכניסת הכלא שם נפגש איתם סוהר אשר מעביר אותם את פרוצדורת הכניסה (ת.ז וכו') התלמידים מגיעים לכיתת המפגש שם מקבלים סקירה על מבנה הכלא, מאפייני האסירים בכלא ותכניות השיקום השונות המועברות בכלא. לאחר מכן יוצאים התלמידים לסיור באגפים השונים ונפגשים עם אסירים ב"סביבתם הטיבעית". התלמידים נפגשים עם אסיר שמספר להם על תכנית השיקום שבה הוא משתתף ועל חייו לפני הכניסה לכלא ובמהלך השהות שלו בכלא.

4. הסבר את הקשר בין סיור זה לבין החומר הנלמד בכיתה!

בעת ביקור בכלא נפגשנו עם אסירים ב"ביתם" שמענו כיצד מיישם שירות בתי הסוהר את מטרותיו- לשמור על האסיר בתנאים שקבע בית המשפט- האסירים לנים בחדרים, 4-6 אסירים בחדר הם זוכים לטיפול רפואי במידת הצורך יש להם תנאים בסיסיים שמספק להם שירות בתי הסוהר: מדים, אוכל, שתייה וכו'. ישנה הפרדה בין גברים נשים ונערים בכלא זה כלואים רק גברים בגירים. הרחקת העבריינין ושמירתו במתקן הכליאה- דלתות החדרים עשויות ברזל ולכל אגף יש שמירה בכניסה של סוהרים. האגפים מופרדים האחד מהשני באמצעות דלתות סורג.

התאמת המתקנים לחיי האסירים- האסירים שוהים באגפים ובמתקנים שעברו שיפוץ לאחרונה ומתאימים לתנאים של היום. כל אסיר יכול להביא טלוויזיה לתאו ולחבר מס' מוצרי חשמל- יכול לבשל בחדר.

הפעלת האסיר במהלך שהותו בכלא- בכלא ישנן מס' תכניות שיקום שרק אסיר אשר מעוניין בהם ונימצא מתאים יכול להשתתף. כמו כן יש מפעלים זעירים בתוך מתקן הכלא ששם יכול האסיר לעבוד במשך היום ולהרוויח כסף על מנת לסייע בפרנסת משפחתו. רק אסירים שעברו את ועדת שירות בתי הסוהר יורשו להשתתף בתכניות השיקומיות המוצעות בכלא.

אחת מתכניות השיקום מתבצעת באגף החינוך שבו האסירים שלא סיימו 12 שנות לימוד זוכים לעשות זאת כמו כן ישנם אסירים שאינם יודעים קרוא וכתוב וכו'. הדיווח הנ"ל נימצא בתוך הנושאים השונים שנלמדו במסגרת נושא המאסר: מטרות ענישה, המאסר בישראל, בעיות וחלופות למאסר.

חלוקת הנקודות למטלה זו:

- שאלה 1 – 10 נקודות, תיאור מקום הסיוור.
שאלה 2 – 15 נקודות, פירוט הנושאים שנדונו בסיוור.
שאלה 3 – 35 נקודות, תיאור מהלך הסיוור.
שאלה 4 – 40 נקודות, הסבר הקשר בין הסיוור לבין החומר הנלמד תוך שימוש במושגים מהחומר.

דוגמא למשימה מתוקשבת:

- גלוש לאתר האינטרנט של שירות בתי הסוהר www.ips.gov.il.
1. כתוב כמה מהאסירים מרצים עונש מאסר בגין עבירות רכוש איזה אחוז הם מהווים מכלל האסירים הכלואים.
 2. כתוב כמה אסירים זהו להם המאסר הראשון איזה אחוז הם מהווים מכלל האסירים הכלואים.
 3. נתח את הדיאגרמה שדנה בהתפלגות הכלואים לפי גיל כתוב את הממצאים במספרים מוחלטים ובאחוזים.

חלוקת הניקוד למשימה זו:

- שאלה ראשונה- 25 נקודות על כתיבת כמות האסירים והפיכת המספר המוחלט לאחוזים.
שאלה שנייה- 25 נקודות על כתיבת כמות האסירים המתבקשת והפיכת המספר המוחלט לאחוזים.
שאלה שלישית- 50 נקודות על יכולת הניתוח של הדיאגרמה והצגת הנתונים בצורה הנכונה.

ד"ח צפייה בסרט

- ענה על כל השאלות הבאות:
1. מהו שם הסרט?
 2. סכם בקצרה את הקטעים שראית!
 3. הסבר כיצד הסרט שראית קשור לחומר הלימוד. השתמש בגישות ובמושגים השונים שלמדת להסבר זה.

חלוקת הנקודות למטלה זו:

שאלה 1-10 נקודות על ציון שם הסרט
שאלה 2-30 נקודות על סיכום ברור ורהוט של הקטעים שנצפו בסרט.
שאלה 3-60 נקודות על קישור של הקטעים שנצפו בסרט לחומר הלימוד בכיתה תוך שימוש
במושגים והגישות הרלוונטיים

דוגמא לשאלות יישום לנושא אחד שנילמד :

- שאלת סיכום לנושא אנומיה- דירקהיים ומרטון (תיאוריות בקרימינולוגיה)
אמיל דירקהיים ורוברט מרטון עוסקים בסטייה הנוצרת במצבי אנומיה.
- א. הסבר על פי דירקהיים מהי אנומיה. הבא דוגמא אחת למצב חברתי שעלול לגרום לאנומיה.
- ב. הסבר את מודל הסטייה של רוברט מרטון. בהסברך פרט את ארבע אפשרויות הסטייה.
- ג. ערוך השוואה בין האנומיה החברתית של דירקהיים לאנומיה האישית של מרטון.
- שאלה זו היא דוגמא לשאלות שיינתנו לתלמידים לשעורי הבית ולתרגול בכיתה לאחר סיום לימוד נושא ספציפי. שאלה זו בודקת ידע והבנה של החומר הנלמד במסגרת הנושא.

דוגמא לקטע שלא נלמד :

כשנתפס, נדהמנו . הרוכב הממונע הבודד, הזר העלום עם האופנוע האדום, קיבל פתאום פנים. "בן טובים" קראו לו בתקשורת עד שמישהו נזכר לנזוף בכתבים שאין "בני רעים".

ר' נולד בשנת 1956, הוא גדל באחת הערים במרכז הארץ. בהיותו נער, נשלח ע"י הוריו ללמוד בפנימייה הרחק מאזור מגוריו, כיון שכבר מגיל צעיר גילה התנהגות מרדנית וחצופה כלפי הסובבים אותו, בכללם הוריו וצוות ביה"ס היסודי בו למד.

בפנימייה החזיק שנה וחצי. שם התחבר עם הנערים שנפלטו ממערכת החינוך הנורמטיבית והגיעו לפנימייה כסיכוי אחרון לשילובם בחברה. הנהלת המוסד יזמה את סיום לימודיו עקב בעיות התנהגותיות ולימודיות חמורות. את שאר שנותיו בתיכון בילה במספר בתי ספר שמהם נשר או הורחק. הוריו ניסו לסייע לו באמצעות מורים פרטיים, אך דבר לא עזר. הוא החל להיות מתוסכל כיון שלא נמצאה המסגרת שתקלוט אותו אליה. בגיל 17 חבר לקבוצת נערים והחל מוביל אותם בביצוע גניבות של רכוש מבתיים. חבר שהיה חלק מהחבורה לזמן קצר סיפר בראיון שנערך על חייו של ר' כי "הוא היה המוח מאחורי כל גניבה שביצענו, הוא בדק, תכנן, והדריך אותנו מה עלינו לעשות וכיצד, בזכותו לא תפסו אותנו".

בעת שירותו הצבאי הוריו כמעט והיו שבעי רצון אך שוב רגע לפני סיום קורס קצינים הודח עקב חשד לעבירת אמון. חרפתו ותחושת הכישלון, כמו כן אי עמידה במטרות החברתיות שחונך על פיהם היו יריית הפתיחה למה שעתידי לקרות.

ר' בבגרותו עבד בעסקים המשפחתיים המרובים, אך גם שם הצליח להסתכסך עם קרובי משפחתו ועל כן פרש ממקום עבודה זה, אך המשיך לקבל קצבה מהוריו כדי לקיים את המשפחה שהקים. ר' החל לבנות בית פרטי לא הרחק מהוריו, אך באין הכנסה משמעותית הוא ורעייתו נקלעו לקשיים כלכליים שהעמידו בסכנה את המשך בניית הבית והבעלות עליו.

ר' מצא דרך מקורית מהירה וקלילה להשלים את החוסרים הכלכליים, הוא החל שודד בנקים. המדינה כולה, שוטרים, כלי תקשורת ואזרחים היו במעקב אחר שדירותיו. הוא נכנס לבנקים עם קסדת אופנוע שחורה ללא נשק חם ופשוט ביקש את הכסף, כשלקח את השלל מיהר להעלים על אופנועו. כך הוא הצליח לשדוד 22 בנקים בלי להיתפס. בשוד ה- 23 נגמר לר' המזל, הוא נתפס לאחר שאזרח הבחין בו ממתין על אופנועו מחוץ לסניף הבנק, המשטרה הוזעקה ותפסה אותו בשעת מעשה.

בעת חקירתו הודה במעשי השוד שביצע ואף סיפר שכל שוד תוכנן בקפידה. ר' שיתף פעולה עם חוקריו באופן מלא וימים ספורים לאחר לכידתו החזיר את כל הכספים ששדד עד השקל האחרון. לאחר דיונים מרובים הוכרע עונשו והוא קיבל 16 שנות מאסר.

מעת לעת כשתראיין לאמצעי התקשורת השונים, ציין כי הוא מביע חרטה עמוקה על מה שעשה. באחד הראיונות סיפר כי "החיים בכלא אינם קלים לי, אני רגיל להיות חופשי, לשמור על פרטיותי. אני צריך כעת לחלוק חדר קטן עם עוד 7 אנשים ולעמוד בזמנים שהשב"ס מכתוב לי, נאלצתי לשמור על פרופיל נמוך, על אף שרוב האסירים ידעו מי אני". בחוות הדעת של השב"ס נכתב כי ר' הוא אסיר למופת אשר מעוניין בשיקום ומביע חרטה עמוקה על מעשיו. בעקבות חוות דעת זו ותסקיר בית המשפט הוחלט להעביר את ר' לאחר שנתיים למתקן כליאה פתוח יותר שבו ישתתף בתוכנית שיקום. "בשנתיים הראשונות שמרתי על פרופיל נמוך מאוד כמעט ולא יצאתי מהתא ושקעתי רוב הזמן בקריאה, כשהועברתי למעשיהו השתלבתי בקורס צילום ואף השלמתי את השכלתי- סיימתי תואר ראשון של האוניברסיטה הפתוחה".

בתום שני שליש מתקופת מאסרו שוחרר ר' מהכלא, בהחלטה של ועדת השחרורים נכתב כי ר' שוקם לגמרי וכי אין עוד חשש כי יחזור ויבצע עבירות "החרטה שהביע בביהמ"ש וגם בפני ועדה זו היא חרטה כנה בחנו את הגורמים שהביאו אותו לביצוע העבירות ואת התנהגותו בכל שלבי מאסרו והחלטנו שאיננו מהווה עוד סכנה לציבור וכי הוא שילם את חובו לחברה".

1. "הוא נכנס לבנקים עם קסדת אופנוע שחורה ללא נשק חם ופשוט ביקש את הכסף".

- א. הגדר מהי עבירת שוד. התייחס לעונש הרצוי על סייגיו בחוק העונשין היעזר באינטרנט.
האם עבירת השוד המתוארת בקטע תואמת את הגדרתה המקצועית, נמק.
ב. ציין והסבר את חמשת טיפוסים הסתגלות לפי מרטון. הצג מהו סוג ההסתגלות של ר' על פי מרטון, הוכח מהקטע.

2. "אדד טוען כי ככל שה"ספ העברייני" של האדם יהיה גבוה יותר כך הוא יזדקק לגרייה חזקה במיוחד, כדי שיהיה מוכן להפר את הנורמות החברתיות".

- א. הצג מהם תפקידי המשפחה בעיצוב זהות הילד, כיצד התרשמת באופן כללי מהקטע אודות הקשר של ר' עם משפחתו, וכיצד לטעמך תרמה להתנהגותו העבריינית. (התייחס למאפיינים שלא באו לידי ביטוי בקטע וניכר כי היו חסרים לר').
ב. פרויד בגישתו התייחס לשלושה חלקי אישיות, הצג אותם בקצרה. ונמק איזה חלק באישיותו של ר' לא תיפקד כראוי.

חלוקת הניקוד למטלה זו:

שאלה 1 סה"כ 50 נקודות.

- א. הגדרה: 10 נקודות, הצגת העונש: 5 נקודות, נימוק: 10 נקודות.
ב. 3 נקודות X 5 טיפוסים, הצגת הטיפוס בפתח ונימוק: 10 נקודות.

שאלה 2 סה"כ 50 נקודות.

- א. תפקידי המשפחה: 10 נק', התרשמות: 5 נק', תרומה: 10 נק'.
ב. חלקי אישיות 3 X 5 נק', 10 נק' הצגת הליקויים בחלק שלא מתפקד.

קריטריונים והנחיה לעבודה מסכמת בתחום הסמים

עבודה מסכמת לתחום בניית מודל למניעת הסמים

הוראות לתלמיד:

- את העבודה יש להגיש בצורה אסטטית ומסודרת.
 - יש להיעזר בלפחות 5 מקורות ביבליוגרפיים- 2 מחומר הלימוד ויתר המקורות הנוספים ממאגרי מידע שונים- אינטרנט, ספרים כתבי עת וכו'.
 - את העבודה יש להכין בשלוש או רביעיות.
 - בעבודה עליך להתייחס לשאלות הבאות:
1. בנה תכנית מניעה ראשונית מסמים- התייחס למטרות העל, עקרונות מנחים.
 2. כתוב מבוא לתוכנית ובו תסקור בקצרה את התחום שבו עוסקת התוכנית, הצגה מהגדרה של תוכניות מניעה ודוגמא כללית לשתי תוכניות מניעה קיימות.
 3. אפיין את האוכלוסייה שאליה ייעדת את התכנית: גיל, לאום, אזור מגורים, מין מצב סוציו אקונומי ושלושה מאפיינים ייחודיים לאוכלוסייה זו.
 4. הגדר מהו גורם סיכון, ציין והסבר את גורמי הסיכון של אוכלוסיה זו- 4 גורמי סיכון שונים.
 5. הצג באופן פרטני מיהם הגורמים האחראיים להפעלת התוכנית, יש לכתוב טיוטה מפורטת המסבירה בדיוק כיצד התוכנית תפעל, על ידי מי, במימון.
 6. הצע שתי פעילויות מתאימות לאוכלוסיה שבחרת במסגרת התכנית תוך יצירת קשר לגורמי ההגנה והסיכון.
 7. בנה מצגת שתציג את הדגשים העיקריים של תכנית המניעה שלך (10 שקופיות).
 8. כתוב רפלקציה כללית ואישית. ברפלקציה הכללית תעזו את המפגשים הקבוצתיים, את תוכנם, חלוקת העבודה. ברפלקציה האישית התייחס לנקודות החזקה שלך בתהליך כתיבת העבודה ולנקודות החולשה (שתי נקודות חוזקה ושתי נקודות חולשה). הצג דבר אחד שהיית משנה בתהליך העבודה שלך.

קריטריונים להערכת העבודה:

חלק העבודה	ניקוד	דרישות
מבוא	5	במבוא יש להציג את התחום שבו תעסוק העבודה- תכניות מניעה (1), יש להגדיר ולהציג מהם תכניות המניעה(2), יש להביא דוגמא כללית לשתי תכניות מניעה קיימות(2).
מאפייני האוכלוסייה	20	הצגת האוכלוסייה ומאפייניה- לאום(2), גיל(2), מין(2), אזור מגורים(3), מצב סוציו אקונומי(3), ומאפיינים ייחודיים(3 מאפיינים) (8).
גורמי סיכון	10	הגדרת המושג גורמי סיכון (2), הצגת 4 גורמי הסיכון של האוכלוסייה שנבחרה (8).
גורמים אחראיים.	10	יש להציג מיהם הגורמים האחראיים להפעלת התוכנית(6) , להציג את חלוקת התפקידים(2) , מימון(2).
פעילות	20	הצגת פעילויות פורמליות ובלתי פורמליות . יש לפרט שתי פעילויות (10 נקודות לכל אחת מהפעילויות) תוך הצגת סוג הפעילות (4), מטרת הפעילות (1), זמן הפעילות (1), ע"י מי מועברת הפעילות (1) ואופן העברת הפעילות (1), קישור הפעילויות לגורמי ההגנה והסיכון (2).
מצגת	20	המצגת צריכה לכלול 10 שקופיות. המצגת צריכה להיות תמצית העבודה שנכתבה והיא צריכה לכלול את כל פרקי העבודה הכתובים, את המצגת יש לצרוב ל CD ולצרף לעבודה הכתובה.
רפלקציה קבוצתית ואישית	10	הצגה מסודרת של המפגשים(2), חלוקת העבודה בין חברי הקבוצה(2) הצגת 2 נקודות חוזק של התלמיד במהלך העבודה (2), הצגת 2 נקודות חולשה של התלמיד במהלך העבודה (2), הצגת דבר אחד לשינוי (2)
צורת העבודה	5	מינימום 10 עמודים, גודל וסוג הכתב DAVID 14, רווח של 1.5, מספור עמודים(1), שער(1), תוכן עניינים(1), הערות שוליים(1), יש לצרף רשימה ביבליוגרפית(1).